

Εισαγωγή στην Φιλοσοφία του Αθλητισμού

Το ιστορικό της περίγραμμα

Οι διαφάνειες έχουν στηριχθεί στο:

Devine, John William and Francisco Javier Lopez Frias, "Philosophy of Sport", The Stanford Encyclopedia of Philosophy (Fall 2020 Edition), Edward N. Zalta (ed.), URL = <<https://plato.stanford.edu/archives/fall2020/entries/sport/>>.

Αρχαιότητα

Οι αρχαίοι Σουμέριοι και οι Αιγύπτιοι ασκούσαν το σώμα τους επιδιδόμενοι σε δραστηριότητες που μοιάζουν με τους σύγχρονους αθλητικούς αγώνες για να προετοιμαστούν για τον πόλεμο.

Το ίδιο έκαναν και οι αρχαίοι Έλληνες και οι Ρωμαίοι, για τους οποίους οι αθλητικοί αγώνες είχαν και σημαντική θρησκευτική και κοινωνική σημασία.

Συγκεκριμένα ήταν ένα πεδίο για καλλιέργεια της αριστείας (αρετής).

Στον πολιτισμό των Μάγια, τα παιχνίδια με μπάλα εξυπηρετούσαν θρησκευτικούς, κοινωνικούς και πολιτικούς σκοπούς, όπως η παροχή ενός κοινού δεσμού, ενώ υποβάθμιζαν τις διαφορές και τις συγκρούσεις που προκύπταν από την τοπική ποικιλομορφία (Fox, 2012)

Fox, J., (2012) *The Ball: Discovering the Object of the Game* (1st edition). New York: Harper.

Αρχαίοι Έλληνες

Για τους αρχαίους Έλληνες η επιδίωξη της αριστείας μέσω του αθλητισμού έπαιξε σημαντικό ρόλο στον πολιτισμό τους, όπου η προσπάθεια για τελειότητα στο σώμα και το πνεύμα χρησίμευε ως μία από τις κύριες ενοποιητικές δραστηριότητες της κοινωνίας.

Η φιλόσοφος Heather Reid (2011) υποστηρίζει ότι ο ελληνικός πολιτισμός μέσω των Ολυμπιακών αγώνων αναπτύσσει ένα ήθος, έναν τρόπο αναζήτησης της γνώσης...

Ο τρόπος της αναζήτησης της γνώσης στους αρχαίους Έλληνες

- Αμερόληπτη αναζήτηση της γνώσης
- Αναζήτηση της γνώσης με συγκεκριμένο τρόπο
- Η αναζήτηση της γνώσης γίνεται δημόσια

Reid, H. L. (2009). Sport, Philosophy, and the Quest for Knowledge. *Journal of the Philosophy of Sport*, 36(1), 40-49, DOI: 10.1080/00948705.2009.9714744

Η γνώση στον Αθλητισμό είναι ο άριστος

Η γνώση στην Φιλοσοφία τι πραγματικά υπάρχει

Η γνώση στην Δημοκρατία είναι πως πρέπει να συνυπάρχουμε
ως μέλη μιας κοινωνίας

Αρχαίοι Έλληνες

Οι φιλόσοφοι έχουν προβληματιστεί σχετικά με τη φύση του αθλητισμού και της γυμναστικής τουλάχιστον από την Αρχαία Ελλάδα. Ο Πλάτωνας και ο Αριστοτέλης θεωρούσαν την γυμναστική ως βασικό συστατικό της εκπαίδευσης της ανθρώπινης ευζωίας και ευημερίας.

Ένας μορφωμένος Έλληνας έπρεπε να βρει την αρμονία μεταξύ σώματος και νου, συμμετέχοντας εκ των άλλων σε αθλητικούς αγώνες.

Στη Ρώμη, η ενασχόληση με αθλητικές δραστηριότητες είχε εργαλειακό χαρακτήρα. Συγκεκριμένα αντιμετωπίζονταν ως εργαλεία για την εκπαίδευση πολεμιστών.

Για παράδειγμα, το πέμπτο βιβλίο της Αινειάδας του Βιργιλίου είναι αφιερωμένο στον εορτασμό των αγώνων ταχύτητας και δύναμης με έμφαση στην προετοιμασία των Ρωμαίων για πόλεμο.

Μεσαίωνας

Στον Μεσαίωνα, παρά το γεγονός ότι ο αθλητισμός έχασε τη σημασία του στη δημόσια σφαίρα κυρίως λόγω της εχθρότητας των Χριστιανών σε παγανιστικά έθιμα, αλλά δεν εξαφανίσθηκαν τα παιχνίδια και οι σωματικές δραστηριότητες που είχαν στόχο την αναψυχή.

Επίσης η έννοια του αθλητή παραμένει. Για παράδειγμα ....

Στο έργο του «Η Πόλη του Θεού/ City of God», ο Αυγουστίνος (14.9) αναφέρεται στον απόστολο Παύλο αποκαλώντας τον "αθλητή του Χριστού".

Ο Θωμάς Ακινάτης, όπως και ο Πλάτωνας και ο Αριστοτέλης, υποστήριξε την ανάγκη καλλιέργειας και του σώματος και της ψυχής για την ολοκλήρωση του ανθρώπου

Αναγέννηση

Στην Αναγέννηση ο αθλητισμός επανάκτησε εξέχουσα θέση στη δημόσια σφαίρα, όχι μόνο λόγω της δυνατότητάς του να καλλιεργεί την ανθρώπινη αριστεία και να προάγει την καλή ζωή. Οι σχολάρχες της Αναγέννησης συμπεριέλαβαν τα σπορ στα προγράμματα σπουδών τους. Ακόμη και οι προτεστάντες στοχαστές, που συχνά θεωρείται ότι ήταν αντίθετοι σε δραστηριότητες αναψυχής όπως τα σπορ, αγκάλιασαν την ενασχόληση με αθλητικές δραστηριότητες για μορφωτικούς σκοπούς

Διαφωτισμός

Κατά τη διάρκεια του Διαφωτισμού, ο Ζαν-Ζακ Ρουσσώ επηρεασμένος από την έμφαση των εμπειριστών φιλοσόφων στην καλλιέργεια των σωματικών ικανοτήτων για την πρόσκτηση επακριβών αισθητηριακών δεδομένων, υποστήριξε την ανάγκη εξάσκησης και αρμονικής ανάπτυξης του σώματος και του νου.

19^{ος} αιώνας

Η παιδαγωγική θεωρία του Ρουσσώ, μαζί με αρκετές άλλες, εφαρμόστηκε στη βικτοριανή Αγγλία και τη Γερμανία του 19ου αιώνα, όπου ο αθλητισμός εκτιμήθηκε ως δραστηριότητα διαμόρφωσης χαρακτήρα

Εμπνευσμένος από αυτές τις παιδαγωγικές φιλοσοφίες, ο βαρόνος Pierre de Coubertin ίδρυσε το Ολυμπιακό Κίνημα, θεωρώντας τον Ολυμπιακό αθλητισμό ως μια "φιλοσοφία ζωής που θέτει τον αθλητισμό στην υπηρεσία της ανθρωπότητας"

Σύγχρονη εποχή

Στη σύγχρονη κοινωνία, ο αθλητισμός διαδραματίζει κεντρικό ρόλο στη ζωή αμέτρητων παικτών, προπονητών, αθλητικών αξιωματούχων και θεατών. Η διδασκαλία του αθλητισμού και των σπορ αποτελεί μέρος των εθνικών σχολικών προγραμμάτων σπουδών, οι αθλητικές ειδήσεις αποτελούν μέρος των μέσων ενημέρωσης και ο αθλητισμός έχει αναπτυχθεί ως μέτρο αποτίμησης και αξιολόγησης ποικίλων στοιχείων δημοσίου ενδιαφέροντος που εκτείνονται από την αντικοινωνική συμπεριφορά έως την παχυσαρκία

Σύγχρονη εποχή

Ωστόσο, παρά τον ρόλο που έχει διαδραματίσει ο αθλητισμός σε όλη την ανθρώπινη ιστορία, η φιλοσοφία του αθλητισμού των σπορ ως ακαδημαϊκός τομέας δεν αναπτύχθηκε μέχρι τα μέσα του 20ού αιώνα. Στην συνέχεια παρουσιάζονται μερικά από τα ιστορικά στοιχεία του κλάδου

Πρώιμα έργα

Η φιλοσοφία του αθλητισμού και ειδικότερα των σπορ προηγήθηκε και εμπνεύστηκε από τη φιλοσοφία του παιχνιδιού, κυρίως από το έργο *Homo Ludens* (1938) του Johan Huizinga.

Huizinga, J., 1949 [1938]. *Homo Ludens: A Study of the Play-Element in Culture*. London: Routledge & Kegan Paul.

Πρώιμα έργα

Αλλά και από το έργο *Man, play, and games* (1961) του Roger Caillois.

Caillois, R. (2001). *Man, play, and games* University of Illinois Press.

Caillois, R. (2001). *Τα παιχνίδια και οι Άνθρωποι: Η Μάσκα και ο Ίλιγγος*. Αθήνα: Εισκοστός πρώτος

Γέννηση Φιλοσοφίας Αθλητισμού

Ωστόσο, τα σπορ είναι ένας ιδιαίτερος τύπος παιχνιδιού και κάθε σπορ δεν συνιστά κατ' ανάγκη παιχνίδι (Suits, 1988), οπότε τα σπορ χρειάζονται ανεξάρτητη φιλοσοφική ανάλυση.

Suits, B. 1978 [2014]. *The Grasshopper: Games, Life, and Utopia*. Boston: D.R. Godine; reprinted, Peterborough: Broadview Press, 2014.

Γέννηση Φιλοσοφίας Αθλητισμού

Στη βιβλιογραφία της φιλοσοφίας των σπορ έχουν προταθεί δεκάδες προσεγγίσεις και ορισμοί για τη φύση και το πεδίο εφαρμογής της φιλοσοφίας των σπορ και του Αθλητισμού (Torres, 2014, 4-5)

Torres, C. R., (2014). *The Bloomsbury Companion to the Philosophy of Sport*. London: Bloomsbury.

Γέννηση Φιλοσοφίας Αθλητισμού

Ο R. Scott Kretchmar (1997) αναφέρει ότι, από τη δεκαετία του 1870 έως τη δεκαετία του 1990, η φιλοσοφία του αθλητισμού και των σπορ εξελίχθηκε από υποκλάδο της φιλοσοφίας της εκπαίδευσης σε αυτοτελή τομέα μελέτης. Κατά τη διάρκεια αυτής της περιόδου, ο τομέας πέρασε από τρεις φάσεις

Kretchmar, R. S., (1997). *Philosophy of Sport*. In J.D. Massengale and R.A. Swanson (eds.) *The History of Exercise and Sport Science* (pp: 181-201). Champaign, IL: Human Kinetics.

Γέννηση Φιλοσοφίας Αθλητισμού

Α φάση.

Η "περίοδος της φιλοσοφίας της εκπαίδευσης", οι φιλοσοφίες της εκπαίδευσης έθεσαν τις βάσεις για τη φιλοσοφική μελέτη του αθλητισμού. Αμφισβητώντας την κυρίαρχη νοοκρατική παιδαγωγική παράδοση, φιλόσοφοι όπως ο William James, ο Edward L. Thorndike και ο John Dewey τόνισαν την αξία του παιχνιδιού (play), των παιγνίων/αγώνων (games) και των σπορ στην προετοιμασία των ανθρώπων για την επίτευξη μιας καλής ζωής.

Γέννηση Φιλοσοφίας Αθλητισμού

Α φάση.

Οι καθηγητές γυμναστικής Thomas D. Wood και Clark Hetherington, μεταξύ άλλων, βασίστηκαν σε αυτούς τους φιλοσόφους για να αναπτύξουν αυτό που ονομάστηκε "Η Νέα Σωματική Αγωγή", ένα παιδαγωγικό κίνημα που αποσκοπούσε στο να δείξει ότι η σωματική αγωγή πρέπει να γίνει αναπόσπαστο μέρος της συνολικής ανθρώπινης εκπαίδευσης. Αυτοί οι παιδαγωγοί, παρά το γεγονός ότι συνέβαλαν ελάχιστα στη φιλοσοφική συζήτηση, συνέβαλαν στη δημιουργία μιας εποχής όπου η σωματική αγωγή ήταν υποχρεωτική στα περισσότερα εκπαιδευτικά προγράμματα

Γέννηση Φιλοσοφίας Αθλητισμού

Β φάση.

Στην δεύτερη την "συστημική περίοδο", οι παιδαγωγικές ανησυχίες παρακίνησαν τη φιλοσοφική ανάλυση του αθλητισμού και της σωματικής άσκησης. Ωστόσο, οι πρωταγωνιστές αυτής της φάσης, όπως ο Elwood Craig David και ο Earle Ziegler, βασίστηκαν σε μια μέθοδο που έδινε μεγαλύτερη βαρύτητα στους τρόπους φιλοσοφικής ανάλυσης. Ξεκίνησαν περιγράφοντας και συγκρίνοντας διαφορετικά φιλοσοφικά συστήματα, και αναλύοντας το πως αφορούσαν τη σωματική αγωγή και κατέληξαν στην εξαγωγή πρακτικών συμπερασμάτων και παιδαγωγικών συστάσεων

Γέννηση Φιλοσοφίας Αθλητισμού

Γ φάση.

Η σταδιακή «επιστημονικοποίηση» των σπουδών των γυμναστών στην δεκαετία του 60 διευκόλυνε την ανάπτυξη της φιλοσοφίας του αθλητισμού ως αυτοτελούς επιστημονικού κλάδου. Η Φιλοσοφική Εταιρεία για τη Μελέτη του Αθλητισμού (PSSS) ιδρύθηκε το 1972 στη Βοστώνη

Γέννηση Φιλοσοφίας Αθλητισμού

Γ φάση.

Είχε προηγηθεί η δημοσίευση του *Sport: A Philosophic Inquiry* το 1969, ενός μεγάλου φιλοσόφου της εποχής του Paul Weiss, που κατέδειξε ότι ο αθλητισμός παρείχε γόνιμο έδαφος για φιλοσοφική έρευνα

Weiss, P.,(1969) *Sport: A Philosophic Inquiry*. Carbondale: Southern Illinois University Press.

Γέννηση Φιλοσοφίας Αθλητισμού

Γ φάση.

Άλλοι πρωτοπόροι της φιλοσοφικής ανάλυσης του αθλητισμού ήταν η Eleanor Metheny (1952, 1965) και ο Howard S. Slusher (1967), οι οποίοι επίσης συνέβαλαν στην εδραίωση του εκκολαπτόμενου υποτομέα δημοσιεύοντας μονογραφίες στη φιλοσοφία του αθλητισμού

Metheny, E., (1952). *Body Dynamics*. New York: McGraw-Hill.

Metheny, E., (1965). *Connotations of Movement in Sport and Dance: A Collection of Speeches about Sport and Dance as Significant Forms of Human Behavior*. Dubuque, Iowa: W.C. Brown Co.

Slusher, H. S., (1967) *Man, Sport and Existence: A Critical Analysis*. Philadelphia: Lea & Febiger.

Σας ευχαριστώ πολύ